



Seuranta- ja vaikuttavuustutkimus

Helsingin työllisyyspalvelut 2017–2018

lyhennelmä

Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto 10.12.2018

Helsingin kaupunginkanslia
Elinkeino-osasto
Maahanmuutto- ja työllisyysasiat 2018

Sisällys

1 Helsingin työllisyyspalveluiden seuranta- ja vaikuttavuustutkimus.....	3
1.1 Edellinen tutkimus.....	4
2 Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu TYP.....	4
2.1 Palvelun kuvaus ja tavoite	4
2.2 Aineisto ja menetelmä	5
2.3 Tulokset ja yhteenveto	6
3 Palkkatuki, työkokeilu ja Helsinki-lisä.....	7
3.1 Palveluiden kuvaukset	7
3.1.1 Palkkatuki.....	7
3.1.2 Työkokeilu	7
3.1.3 Helsinki-lisä.....	8
3.2 Aineisto ja menetelmä	8
3.3 Tulokset ja yhteenveto	9
4 Työmarkkinatuen kuntaosuus ja siihen vaikuttaminen	10
5 Työrasti Helsinki – digipalveluarviointi	12
5.1 Työrasti Helsinki -digipalvelun kuvaus ja tavoite.....	12
5.2 Aineisto ja menetelmä	13
5.3 Tulokset ja yhteenveto	13
6 Katsaus vuoden 2018 tavoitteiden toteumiin	15
7 Kaupungin työllisyyspalvelujen asiakastiedon keräämiseen liittyvät ongelmat ja kehitysmahdollisuudet.....	16
Lähteet.....	17
Liitteet.....	17
Liite 1 Kasvatuksen ja koulutuksen työllisyydenhoidon toiminta: kooste vuodelta 2018.....	17

Helsingin kaupunginkanslia
elinkeino-osasto
työvoima- ja maahanmuutto -yksikkö
työllisyyspalvelut

Raportin lyhennelmän kirjoittanut: suunnittelija Olli Hokkanen

Lyhennelmää kommentoineet Helsingin työllisyyspalveluiden asiantuntijat:
erityissuunnittelija Eetu Pernu, projektisuunnittelija Kati Rinne, projektisuunnittelija Jesse Laatikainen,
erityissuunnittelija Marita Berlin, suunnittelija Mirikka Kesti-Helia sekä suunnittelija Jukka Sivonen

1 Helsingin työllisyyspalveluiden seuranta- ja vaikuttavuus-tutkimus

Helsingin kaupungin työllisyyspalvelut järjestää ja hankkii monipuolisia palveluja helsinkiläisille työttömille. Strateginen tavoite on olla osaavan työvoiman kaupunki, jossa toimijat edistävät kasvua ja saavat hyvää työvoimaa. Työllisyyspalveluiden tavoitteena on työttömän työllistyminen avoimille työmarkkinoille joko suoraan tai koulutuksen kautta. Kaupunki haluaa olla innovatiivinen kumppani yrityksille, yhdistyksille, järjestöille, TE-hallinnolle sekä muille toimialan toimijoille.

Kaupungin työllisyyspalvelut organisoidaan lakisäateistä yhdenvertaisuusperiaatetta noudattaen. Niitä suunnataan etenkin heikossa työmarkkina-asemassa oleville asiakasryhmille.

Työttömille tarjotaan tilaisuuksia parantaa työllistymisedellytyksiä työkokeilujen, tuetun palkkatyön, oppisopimus- ja rekrytointikoulutusten sekä laajan kurssitarjonnan avulla. Helsingin kaupunki kannustaa taloudellisesti Helsingin työssäkäyntialueella toimivia työnantajia tarjoamaan työmahdollisuuksia työtä etsiville helsinkiläisille; Helsinki-lisä maksetaan työnantajalle.

Nuoria palvelee Ohjaamo Helsingissä, joka on 15–29-vuotiaille suunnattu palvelupiste, sekä nuorten TYP- ja urapalveluissa. Helsingin aikuisten TYP palvelee myös helsinkiläisiä yli 30-vuotiaita työnhakijoita, joiden työttömyys on pitkittynyt ja jotka hyötyvät monialaisesta yhteispalvelusta; lisäksi kohderyhmälle on annettu mahdollisuus Työrasti-verkkosivuston palveluiden itsenäiseen hyödyntämiseen. Velvoitetöyllistäminen on lakisäateinen palvelu, jossa kaupungin velvollisuutena on tietyin ehdoin tarjota työtä yli 57-vuotiaille työttömille työnhakijoille, joiden työttömyyspäiväraha-aika on täyttynyt.

Helsingin työllisyyspalveluiden tuloksellisuutta mitataan seuranta- ja vaikuttavuustutkimuksen avulla. Tutkimus valmistuu vuosittain, ja sen tuloksiin liittyy tutkimustavasta johtuva viive. Tarkoituksena on puhelinhaastattelujen avulla kartoittaa työllisyyspalveluihin osallistuneiden henkilöiden työmarkkinatilannetta kuusi kuukautta palveluiden päättymisen jälkeen. Työllistyivätkö asiakkaat palveluiden päättymisen jälkeen, vai päätyivätkö he koulutukseen?

Käsillä olevassa seuranta- ja vaikuttavuustutkimuksessa raportoidaan työllisyyspalveluiden ja toimenpiteiden tulokset TYP-palvelusta, palkkatuesta, työkokeilusta, Helsinki-lisästä, työmarkkinatuen kuntaosuudesta sekä Työrastista. Lisäksi muodostetaan katsaukset vuoden 2018 tavoitteiden toteumiin sekä asiakastiedon keräämiseen liittyviin ongelmiin ja kehitysmahdollisuuksiin. Tämä tutkimus on lyhennelmä laajasta työllisyyspalveluiden laatimasta seuranta- ja vaikuttavuustutkimusraportista vuodelta 2018.

Työllisyyspalveluiden seurannassa ei ollut kyse vain tulosten raportoinnista ja asiakasryhmien kuvauksista, vaan jatkuvasta kehittämisen prosessista. Strategisen seurannan tarkoituksena on saada työllisyyden palvelukokonaisuudet peilaamaan säännöllisesti omaa toimintaansa sovittuihin tavoitteisiin. Tutkimuksessa pyritään tuomaan ilmi, saavutettiinko asetetut tavoitteet, ja esitellään näytteisiin perustuvia havaintoja, joiden avulla on mahdollista tarvittaessa korjata toiminnan suuntaa, ja kehittää tekemistä.

Tutkimuksen pääpainotus on edelleen seurannassa, mutta tulevissa raporteissa on tarkoitus tuoda vaikuttavuusnäkökulmaa yhä enemmän ja vahvemmin esille. Mitä vaikutuksia työllisyyspalveluilla on siis ollut asiakkaiden työmarkkinatilanteisiin? Vaikutus on konkreettinen muutos ihmisissä tai rakenteissa. Vaikutusten analyysissä tarkastellaan esimerkiksi toiminnan tai palvelujen vaikutuksia henkilöihin. Vaikuttavuus merkitsee vaikuttavaa eli tehokasta tai mielialaan sekä tunteisiin vaikutuksen tekevää asiaa. Vaikuttavuus viittaa ennen kaikkea ihmisten hyvinvoinnin lisääntymiseen sekä saatavaan yhteiskunnalliseen hyötyyn. Vaikuttavuus on mahdollista nähdä tuloksellisuuden osa-alueena, jolloin tuloksellisuus pitää sisällään vaikuttavuuden, palvelukyvyyn, aikaansaannoskyvyyn sekä tuottavuuden (tuotosten ja panosten suhde) ja taloudellisuuden termit. Tuloksellisuustarkastelut arvioivat tuloksellisuuden onnistumista asiakuuvilla mittareilla ja tavoitearvoilla.

Vaikuttavuuden ekosysteemissä vaikuttavuus syntyy panoksilla ja teoilla löydettyistä ratkaisuista, jotka johtavat haluttuihin vaikutuksiin. Vaikuttavuuden johtaminen tarkoittaa tavoitteellisen yhteisen työn johtamista. Vaikuttavuutta tulee johtaa, niin myös vaikuttavuustutkimuksen tekoa tutkimusjohtamisen käytännöllä. Tämä tarkoittaa esimerkiksi vaikuttavuustiedon johtamista sekä resurssien käytön johtamista. Tavoitteellinen vaikuttavuus syntyy resurssien käytön tehokkuudesta, mikä johtaa systeemiseen muutokseen. Mitattavat tavoitteet ovat aivan oleellisia vaikuttavuustutkimuksessa- ja vaikuttavuuden johtamisessa. (Heliskoski 2018.) Vaikuttavuusinvestoiminen tarkoittaa pääoman suuntaamista toimintaan, jolla tavoitellaan taloudellista tuottoa sekä mitattavaa hyvinvoinnin lisäystä. Vaikuttavuuden hankinta viittaa varojen aikaisempaa tuloksellisempaan käyttöön. (Pyykkönen 2016.)

Helsingin työllisyyspalveluille vaikuttavuuden tavoittelu ei rajoitu vain työllistämisaikutusten tavoitteluun, vaan erilaisia vaikutuksia pyritään mahdollisuuksien mukaan kartoittamaan työllistämisaikutusten ohella. Työllisyyspalveluiden vaikuttavuusmittauksen kehittämissuunnitelmassa 2017-2018 korostetaan siirtymää seurannasta vaikuttavuuteen, ja tuodaan esille vaikuttavuusnäkökulmaa seuraavasti: "On päästävä irti ajattelusta, jonka mukaan vain avoimille työmarkkinoille työllistyminen on hyvä tulos. Hyvä välivaiheen tulos on vaikeassa elämäntilanteessa olevan ihmisen elämänhallinnan paraneminen ja osallisuuden lisääntyminen – –." Käsillä olevassa raportissa on pyritty huomioimaan eri palveluiden luomia vaikutuksia (ei siis ainoastaan siirtymää työhön tai koulutukseen), esimerkiksi Työrastia tarkasteltaessa huomattiin positiivisia vaikutuksia asiakkaiden mielialan kohentumisessa sekä aktiivisuuden ja motivaation lisääntymisessä.

1.1 Edellinen tutkimus

Helsingin kaupungin työllisyshoidon edellisen seurantaraportin (ilm. 2.11.2017) näyteotannat kerättiin kaupungin toimialoilla palkkatukityöhön ja työkokeiluun, Työrasti-hankkeeseen ja työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun (TYP) osallistuneista asiakkaista seurantajaksoilta 7/2016 – 02/2017. Asiakkaille soitettiin puhelimitse kuusi kuukautta palvelun tai työllistämistoimenpiteen päättymisen jälkeen. Palkkatukijakson päättymisen jälkeen kotimaankielisten palkkatyössä tai muussa työssä olevien osuus vähentyi sekä nuorissa että aikuisissa; vieraskieliset suuntautuivat avoimille työmarkkinoille edellisvuoteen verrattuna hieman paremmin. Työkokeilun mittariston perusteella pienempi osuus vastanneista oli vuoteen 2016 verrattuna suuntautunut palkkatyöhön tai muuhun työhön työkokeilun päättymisen jälkeen, mutta koulutukseen ohjautuneiden osuus oli puolestaan kasvanut. Työrastissa 39% asiakkaista eteni työhön, koulutukseen tai työkokeiluun, kun 50% jatkoi palvelun jälkeen työttömänä. TYP:ssä pienempi osuus asiakkaista jatkoi edellisvuoteen verrattuna työttömänä. Työhön ohjautuneiden osuus vähentyi niukasti ja tutkintoon johtavaan koulutukseen siirtyneiden osuus puolestaan kasvoi.

2 Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu TYP

2.1 Palvelun kuvaus ja tavoite

TE-toimisto, kunta tai Kela ohjaa asiakkaan työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun, mikäli hänen työllistymisensä edistäminen edellyttää näiden kolmen toimijan palveluiden yhteensovittamista. TYP-toiminta perustuu lakiin monialaisesta yhteispalvelusta, ja lyhenne TYP tuli aiemmin työvoiman palvelukeskus – nimikkeestä. Kyseessä on toimintamalli, jossa keskiössä ovat pidempään työttömänä olleet työnhakijat. Asiakkaaksi voidaan tarvearvioinnin perusteella ohjata vähintään 300 päivää työttömyyden perusteella työmarkkinatukea saanut henkilö; yli 25-vuotias yhtäjaksoisesti 12 kuukautta työttömänä ollut henkilö; tai alle 25-vuotias yhtäjaksoisesti kuusi kuukautta työttömänä ollut henkilö.

Helsingin TYP tarjoaa asiakkailleen yksilöllistä monialaista palvelua, jossa keskeisinä toimijoina asiakkaiden rinnalla ovat muun muassa opinto- ja uraohjaajat, henkilökohtaiset työhön valmentajat, sosiaalityöntekijät, TE-asiiantuntijat, työterveyshoitajat ja psykologit. TYP siirtyi vuoden 2017 alussa sosiaali- ja terveysvirastosta kaupunginkanslian elinkeino-osaston alaisuuteen.

Helsingissä TYP-asiakkaita vuonna 2017 oli 5018, ja kuukausittainen keskiarvo oli 4434. Miesasiakkaita oli 3112 (62 %) ja naisasiakkaita 1906 (38 %). Alle 30-vuotiaita asiakkaita oli 1154 (23 %) ja 30-vuotta täyttäneitä 3864 (77 %). Terveystieteiden aloituskäyntejä laskettiin 1890, sekä muita käyntejä terveydenhoitajalle 3585. TYP-toiminnan kustannukset olivat 2 980 000 euroa Helsingin kaupungin työllistämispalveluiden kokonaiskustannuksista, jotka olivat 31 059 000 euroa. TYP-toimintaan budjetoituja määrärahoja jäi käyttämättä, koska vakansseja oli avoinna, tilakustannukset olivat pienentyneet ja palkkojen harmonisointi tapahtui budjetoitua alemmalla tasolla.

TYP-asiakkaan kanssa tehdään monialainen työllistymissuunnitelma, jossa voidaan suositella asiakkaalle esimerkiksi kuntouttavaa työtoimintaa työllistymisen edistämiseksi. Alueen TE-toimisto ja sosiaalityö voivat myös ohjata asiakkaan kuntouttavaan työtoimintaan, jolloin asiakkaalle tehdään aktivointisuunnitelma. TYP-lähtöinen kuntouttava työtoiminta on tarkoitettu henkilöille, joilla on vaikeuksia löytää omaa paikkaansa työmarkkinoilla tai jotka tarvitsevat muita erityisiä työllistymisen tukitoimenpiteitä.

TYP-seuranta on painottunut palvelun asiakasmääriin, ja tuloksia ja vaikutuksia koskeva tieto on jäänyt puutteelliselle tasolle. Valtakunnallinen TYP-ohjausryhmä ei asettanut joulukuussa 2016 TYP-verkostoille määrällisiä tai laadullisia tavoitteita vuodelle 2017. Ohjausryhmä kuitenkin toivoi, että paikalliset TYP-johtoryhmät antaisivat tavoitteita. Helsingin TYP-johtoryhmä päätti asettaa vuodelle 2017 seuraavat määrälliset tavoitteet: (1) 3000 uutta asiakasta. (2) uusien asiakkuuksien kesto enintään 24 kuukautta alkaen vuodesta 2017. (3) 50 % asiakkaista (< 30 v) päättyy työhön, koulutukseen tai eläkkeelle. (4) 40 % asiakkaista (≥ 30 v) päättyy työhön, koulutukseen tai eläkkeelle. Toista mainittua tavoitetta voidaan seurata vasta myöhemmin.

2.2 Aineisto ja menetelmä

Mitä kaikista Helsingin TYP-palvelun vuonna 2017 päättäneistä tiedettiin? Helsingin TYP-palveluista on saatu kesästä 2018 alkaen uutta tietoa TYPPI-järjestelmää ylläpitävän Netum Oy:n lähettämistä raakadata-tiedoista koskien asiakaskuntaa. Aineistoa oli mahdollista analysoida takautuvasti vuotta 2017 koskien.

Aineistosta laskettiin päättäneitä asiakkaita 1922. Lukumäärä ei sisällä kuntouttavaan työtoimintaan siirrettyjä henkilöitä (muutoin lukumäärä olisi 2297), joiden TYP-asiakkuus päätettiin, koska he tarvitsivat osallisuutta edistävää kuntouttavaa työtoimintaa.

Määrällisesti eniten päättäneitä asiakkuuksia oli ikäryhmässä 50-55-vuotiaat. Vuonna 2016 eniten päättäneitä oli ikäryhmässä kaksikymmentäviisi – alle kolmekymmentä-vuotiaat. Nuorten osuus on siis laskenut, ja iäkkäiden puolestaan kasvanut verrattuna vuoden 2016 aikana päättäneisiin.

Helsingissä TYP-palvelun tarve kosketti enemmän miehiä kuin naisia. TYP-palvelun päättäneistä asiakkaista alle 30-vuotiaita naisia oli yhteensä 174 (9 %), 30-vuotta täyttäneitä naisia 528 (27 %), alle 30-vuotiaita miehiä 303 (16 %) sekä 30-vuotta täyttäneitä miehiä 917 (48 %).

Tutkimuksessa poimittiin näyte vuonna 2017 päättäneistä Helsinki TYP:n asiakkaista, joita oli siis 1922. Näille asiakkaille soitettiin kuusi kuukautta TYP-palvelun päättymisen jälkeen puhelimitse. Useita asioita kysyttiin haastateltavalta ja selvitettiin järjestelmistä haastatteluhetkellä, kuten ikää, sukupuolta, äidinkieltä, koulutustaustaa, opintojen suorituspaikkaa, postinumeroaluetta, tilannetta soittohetkellä, työsuhteen muotoa, alan työtä, työn ja hankitun koulutuksen sekä osaamisen vastaavuutta, koulutuksen pituutta, tulevaisuudensuunnitelmia, suomen kielen taitotasoa, työttömyysetuuden muotoa (vastaaja sai halutessaan kertoa), työmarkkinatuen kuntaosuuslistalla oloa, TYP-palvelun kestoa ja päättymisen syytä sekä TYP:ssä kirjattuja palveluita.

Asiakkaista tavoitettiin 1259, joista 493 (39%) oli naisia ja 765 (61%) miehiä. Vastausprosentiksi muotoutui 65,5%, mitä voitiin pitää varsin hyvänä. (TYPPI-järjestelmää ylläpitävän Netum Oy:n toimittamaa aineistoa sekä puhelimitse kerättyä aineistoa vertailtiin keskenään; ryhmäkohtaisia vastausprosentteja voitiin pitää varsin hyvinä. MapInfo Professional -ohjelmalla laadittiin kartta, joka osoitti, miltä postinumeroalueilta puhelimitse tavoitetut Helsingin TYP-asiakkaat tulivat. Vuosaaren, Merirastilan, Mellunmäen, Mellunkylän, Kontulan, Kivikon, Myllypuron, Malmin, Jakomäen, Pihlajamäen, Malminkartanon, Kannelmäen, Hakaniemen, Kallion, Sörnäisten, Alppilan ja Vallilan postinumeroalueilla asui suhteellisesti eniten TYP-asiakkaita.

2.3 Tulokset ja yhteenveto

Helsingin TYP-johtoryhmän vuodelle 2017 asettamia tavoitteita ei saavutettu. Tähän vaikuttivat jonkin verran organisaatiomuutokset, toimitilojen muutokset, henkilökunnan vaihtuvuus sekä uudet vaihtuneet esimiehet. Vuonna 2016 asiakasmäärän tavoitteet saavutettiin, mutta vuosi 2017 oli poikkeuksellinen monella tavalla, esimerkiksi verkostokumppaneiden toiminnassa tapahtui muutoksia, muun muassa sosiaali-, terveys ja päihdepuolella.

Tavoite 3000 uudesta asiakkaasta ei toteutunut, sillä vuonna 2017 TYP-palvelun käytön aloitti 2078 asiakasta. Heistä 94 % tuli TE-toimiston lähettämänä. Tavoitteesta saavutettiin 69,2 %. Päätyneistä TYP-asiakkuuksista vain joka neljäs päättyi työllistymiseen, koulutukseen tai eläkkeelle siirtymiseen. Tavoitteiden toteutumiset laskettiin 1922 päätyneen asiakkuuden mukaan, ei TYPPI-järjestelmän ilmoittaman 2297 päätyneen asiakkuuden mukaan.

Vaikeasti työllistettävien määrän vähentämisen ja asiakkaiden työurien pidentämisen osalta TYP-toiminnassa on kehittämisen varaa. Näytteen mukaan lähes puolet tavoitetuista henkilöistä oli työttömänä, kun kuusi kuukautta oli kulunut palvelun päättymisestä. Asiakkaiden työllistymisen esteenä olivat puutteellinen koulutus, maahanmuuttajatausta- ja heikko kielenhallinta, työ- ja toimintakyvyn ongelmat, kannustinloukut sekä korkeahko ikä. Helsingin kaupungin työmarkkinatuen kuntarahoitusta koskevien aikaisempien tutkimuksien mukaan jopa 25-40 prosenttia kuntarahoitusosuutta saaneista asiakkaista on työkyvyttömiä ja vielä suurempi osa asiakkaista on ensisijaisesti sote-palveluiden tarpeessa.

Näytteen mukaan Helsingin TYP-yhteispalvelun asiakkaina on enemmän miehiä kuin naisia. Miehistä suurempi osa oli päättänyt palvelun omasta aloitteestaan tms. verrattuna naisiin. Naisista puolestaan hieman suurempi osuus päätti palvelun tutkintoon tähtäävien opintojen aloittamiseen tai jatkamiseen. Naiset hakeutuivat myös miehiä hieman aktiivisemmin pitkäkestoiseen kuntoutukseen. Hyödyllisimmiksi Helsingin TYP:n palveluiksi asiakkaat arvioivat ohjaajan yhteydenotot, koulutukset, kuntoutuspalvelut, työvalmennukset, terveyspalvelut ja neuvonnan. Henkilökohtaisia tapaamisia ja palveluita siis arvostettiin.

Puhelinhaastattelututkimuksen tuloksilla voidaan yhtyä Peppi Saikun, Marketta Rajavaaran, Maria Valasten ja Ulla-Maija Seppälän (2018) TYP-tutkimuksiin. Saikku, Rajavaara, Valaste ja Seppälä ovat tarkastelleet Uudenmaan alueen TYP-asiakaskuntaa ja TYP-työntekijöiden näkemyksiä yhteispalvelun toimivuudesta ja vaikuttavuudesta. Käsillä olevan raportin tulosten perusteella voidaan yleisesti väittää (yllä mainittujen tutkijoiden tavoin), että TYP-toiminta esti syrjäytymistä, tehosti työttömien palveluiden saatavuutta sekä tuki helsinkiläisten hyvinvointia vuonna 2017. Ongelmistaan ja haasteistaan huolimatta Helsingin TYP on yhteiskunnallisesti hyödyllinen palvelu, joka tukee työllisyyttä.

TYP-yhteispalvelun vaikuttavuus ja vaikuttavuuden lisääminen perustuu erityisesti henkilökohtaisiin tapaamisiin ja niiden kehittämiseen. Saikun tutkijaryhmän mukaan ”merkittävä osa asiakkaista on työmarkkinaesteistään ja elämäntilanteen ongelmistaan johtuen kaukana työllistymisen tavoitteesta”. Yksilöllistä face-to-face-palvelua tulisi kehittää myös Helsingin TYP:n osalta, mikä on tosin haasteellista ja ristiriitaista yhteispalvelun suuren asiakasmäärän vuoksi. Säädetty laki työllistymistä edistävistä monialaisesta yhteispalvelusta lisäsi asiakasvirtoja ja teki henkilökohtaisten palveluiden tavoitteiden saavuttamisesta yhä hankalampaa. TYP onkin kadotetussa perustansa syvennettynä henkilökohtaisena erityispalveluna, mikä on huolestuttavaa

digitalisaatiokehityksen jatkuessa voimakkaana; verkkopalveluilla vaikeasti työllistettävää ihmistä on mahdollista kannustaa vain rajallisesti. (Emt.) Vaikka valtakunnallisessa kasvupalvelu-uudistuksessa tavoitellaan säästöjä ja tehokkaampia palveluja, voi sillä olla myös arvaamattomia ja haitallisia seurauksia paljon palveluita tarvitseville asiakkaille. Useita toimintoja siirretään yksityisille palveluntuottajille, joilla voitot ovat monesti tärkeämpiä kuin yksilökeskeisen ajattelutavan vaaliminen. Helsinki suhtautuu myönteisesti kasvupalvelu-uudistuksen tuomiin mahdollisuuksiin ja palvelujen yksityistämiseen, mutta kiinnittää toisaalta huomiota yksilön oikeuksia uhkaaviin tekijöihin. Kokonaisia palveluprosesseja siirrettäessä yksityisille palveluntuottajille tulee taata se, että monialaista työllistymistä edistävää palvelua tarjotaan edelleen vaikuttavasti ja riittävän kattavasti. Erityisen tärkeää on saumaton kasvupalveluiden ja sote-palveluiden välinen yhteistyö.

Jatkossa kiinnitetään huomiota tarkempien mitattavien tavoitteiden asettamiseen, asiakastietojärjestelmien kehittämiseen, seurannan monipuolistamiseen sekä aktivoivien palvelujen rajoituksiin – ei pelkästään asiakkaiden työllistymisen seurantaan. Olemassa olevaa tietoa hyödynnetään kehittämistyön tukena, kuten Yläfemina-hankkeen (2016–2018) tuloksia.

3 Palkkatuki, työkokeilu ja Helsinki-lisä

3.1 Palveluiden kuvaukset

3.1.1 Palkkatuki

Helsingin kaupunki tarjoaa työnantajan roolissa palkkatukityötä, johon TE-toimisto on myöntänyt palkkatukea. Helsingin kaupungin palkkatukityön tavoitteena on edistää helsinkiläisen työttömän työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Kaupunginkanslia mittaa palkkatukijakson vaikuttavuutta siirtyminä työhön tai koulutukseen kuusi kuukautta palkkatukijakson päättymisen jälkeen. Palkkatukityöllistäminen on onnistunutta silloin, kun henkilön työttömyys päättyy palvelun ansiosta. (ks. Työllistäminen palkkatuella – käsikirja esimiehille 2018.) Työttömyyskierteen katkaisu palkkatuella ei toki kerro vielä mitään sosiaalisesta inklusiosta eli siitä, miten henkilö kokee kuuluvansa työyhteisöön ja vaikuttavansa siihen. Sosiaalista integraatiota ja inklusiota ei pidä pitää itsestäänselvyytenä missään yhteiskunnassa.

Helsingin kaupungin palkkatuetun työllistämisen kohderyhmät voivat vaihtua, ja niitä tarkistetaan säännöllisesti. Kohderyhmiä ovat (1) ammattiin valmistuneet tai tutkinnon suorittaneet alle 30-vuotiaat kuitenkin siten, alle 25-vuotiailta edellytetään kuuden kuukauden ja 25–29-vuotiailta 12 kuukauden työttömyyttä; (2) vähintään 300 päivää työttömyyden perusteella maksettua työmarkkinatukea saaneet; (3) velvoitetyöllistettävät; (4) TYP-asiakkaat. Oppisopimuksessa kaupungilla aloittavien henkilöiden tulee olla palkkatukikelpoisia helsinkiläisiä.

Palkkatukityösuhteiden kestot järjestetään työssäoloehdon täyttävässä minimipituisuudessa kahdeksan kuukauden kestoisina ja velvoitetyöllistettäville kuuden kuukauden kestoisina. Velvoitetyö kattaa 100% työssäoloehdon täyttämistä, ja muu palkkatukityö kattaa vain 75 prosenttia. Asiakkaat voivat osallistua tukijakson aikana kaupungin järjestämiin koulutuksiin.

3.1.2 Työkokeilu

Kaupunki järjestää toimialoillaan työkokeilumahdollisuuksia sellaisille henkilöille, jotka täyttävät työ- ja elinkeinotoimiston mukaan lakisääteiset työkokeilun kriteerit. Työkokeilu voidaan järjestää esimerkiksi seuraavissa tilanteissa: (1) Henkilöltä puuttuu ammatillinen koulutus tai hän suunnittelee alan tai ammatin vaihtoa. (2) Henkilö pohtii, olisiko yrittäjäyys sopiva uravaihtoehto. (3) Henkilö on ollut poissa työmarkkinoilta esimerkiksi työttömyyden tai lastenhoidon takia, ja työkokeilulla selvitetään, onko hänen osaamisensa ajan tasalla ja minkälaista tukea hän tarvitsee päästäkseen takaisin työhön. (4) Henkilö on ollut aiemmin toisen maan työmarkkinoilla,

ja työkokeilulla selvitetään hänen edellytyksiään työllistyä Suomessa, ja millaisia palveluja hän siihen tarvitsee.

Työkokeiluihin Helsingin kaupungin toimialoilla ja liikelaitoksissa ovat osallistuneet (1) työnhakijat, joilla ei ole peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoa; (2) pitkään työttömänä olleet työnhakijat; tai (3) ammatinvaihtoa suunnittelevat työnhakijat, jotka tarvitsevat harjoitusta käytännön työelämässä. Asiakkaat voivat osallistua työkokeilun aikana kaupungin järjestämiin koulutuksiin ja tavoitteena on työllistyminen avoimille työmarkkinoille tai siirtyminen tutkintoon johtavaan koulutukseen. Onnistunutta työkokeilua voi seurata oppisopimuspaikka.

Työkokeilujen kestot ovat olleet 1–12 kuukautta, mutta samalla työnantajalla enintään kuusi kuukautta. TE-palvelujen kautta sovittu työkokeilu ei kerrytä työssäoloa, koska kyseen ei tule työsuhteesta tehty palkkatyö.

3.1.3 Helsinki-lisä

Helsinki-lisällä pyritään alentamaan rekrytointikynnystä tukemalla työnantajaa rekrytoinnista aiheutuviissa kustannuksissa tai työllistettävän palkkakustannuksissa. Työnantaja voi saada Helsinki-lisää yhteen työsuhteeseen enintään kymmenen kuukauden ajan työsuhteen kestosta riippuen (vaadittu työsuhteen kesto on vähintään yksi kuukausi). Helsinki-lisän myöntämiseen vaikuttavat palkattavan työttömyyden kesto, ikä sekä mahdollinen vajaakuntoisuus. Helsinki-lisä edellyttää vähintään 30 viikkotuntin työaika sekä työehtosopimuksen mukaista palkkausta. Mahdollista TE-toimiston palkkatukea haetaan ennen työsuhteen solmimista eli ennen kuin yritys, yhdistys tai säätiö voi hakea Helsinki-lisää.

Rekrytointitukituki on 500 euroa kuukaudessa, ja se on tarkoitettu yrityksille ja yhteisöille työtila-, työväline-, työvaate-, perehdytys-, ja ohjauskustannuksiin. Työllistämistuki on enintään 800 euroa kuukaudessa, ja se kohdistuu työntekijän palkkakustannuksiin. Tätä tukea saavat yhteisöt, joilla ei ole elinkeinotoimintaa sekä yritykset työllistäessään henkilön, jonka TE-toimiston myöntämän palkkatuen peruste on työsuoritukseen vaikuttava pysyvä tai pysyväisluonteinen vamma tai sairaus. Tulee muistaa, että kaikki vajaakuntoiset eivät ole vajaakuntoisia kaikkiin työtehtäviin. Rekrytointipalkkiota eli 1500 euron kertakorvausta työntekijä voi hakea, kun työsuhte on jatkunut täyden kymmenen kuukauden työllistämisen tai rekrytointitukijakson jälkeen vähintään kuusi kuukautta eli yhteensä 16 kuukautta.

Vuonna 2015 Helsinki-lisän myötävaikutuksesta rekrytoitui 708 henkilöä. Vuonna 2016 rekrytoitujen henkilöiden määrä oli puolestaan 478, ja vuonna 2017 taas 647. Vuonna 2018 Helsinki-lisällä oli työllistynyt (8.10.2018 mennessä) yrityksiin 222 henkilöä sekä järjestöihin ja säätiöihin 179 henkilöä.

3.2 Aineisto ja menetelmä

Kaupungin tarjoamia palkkatukityö- ja työkokeilujaksoja sekä yksityissektorilla Helsinki-lisällä tuettuja työsuhteita päättyi tarkasteltavalla aikavälillä maaliskuusta 2017 helmikuuhun 2018 yhteensä 2225. Tämä lukumäärä muodosti tutkimuksen perusjoukon.

Päättyneitä palkkatuettuja työsuhteita (ml. velvoitetyöllistettävät) Helsingin kaupungilla oli tarkasteltavalla aikavälillä 937. Asiakkaista naisia oli 541 ja miehiä 396. Merkittävällä osalla haastateltavista koulutustaustana oli joko peruskoulu tai ammattikoulu. Suurin osa puhui suomen kieltä. Eniten asiakkaita tuli Itä- ja Pohjois-Helsingin postinumeroalueilta sekä Kannelmäestä.

Työkokeilijoita oli tarkasteltavalla aikavälillä kaikkiaan 801. Työkokeilijoista yli puolet (57%) oli alle 30-vuotiaita nuoria. Työkokeilijoista yli kaksi kolmasosaa (69%) oli naisia, sekä 40,2 % muunkielisiä. Suhteellisesti eniten työkokeilijoita tuli Malmin, Kontulan, Kivikon, Mellunkylän, Mellunmäen, Uutelan, Vuosaaren ja Merirastilan postinumeroalueilta.

Helsinki-lisällä työllistettyjen henkilöiden päätyneitä työsuhteita oli tarkastelujaksolla 487. Erilaiset yhdistykset ja yritykset saivat Helsinki-lisää; Helsinki-lisän avulla palkkattuja henkilöitä oli kuitenkin enemmän kuin työnantajia. Rekrytointituen osuus kaikista tukimuodoista oli 25,2 %, työllistämistuen 63,8 % sekä rekrytointipalkkion 11,0 %.

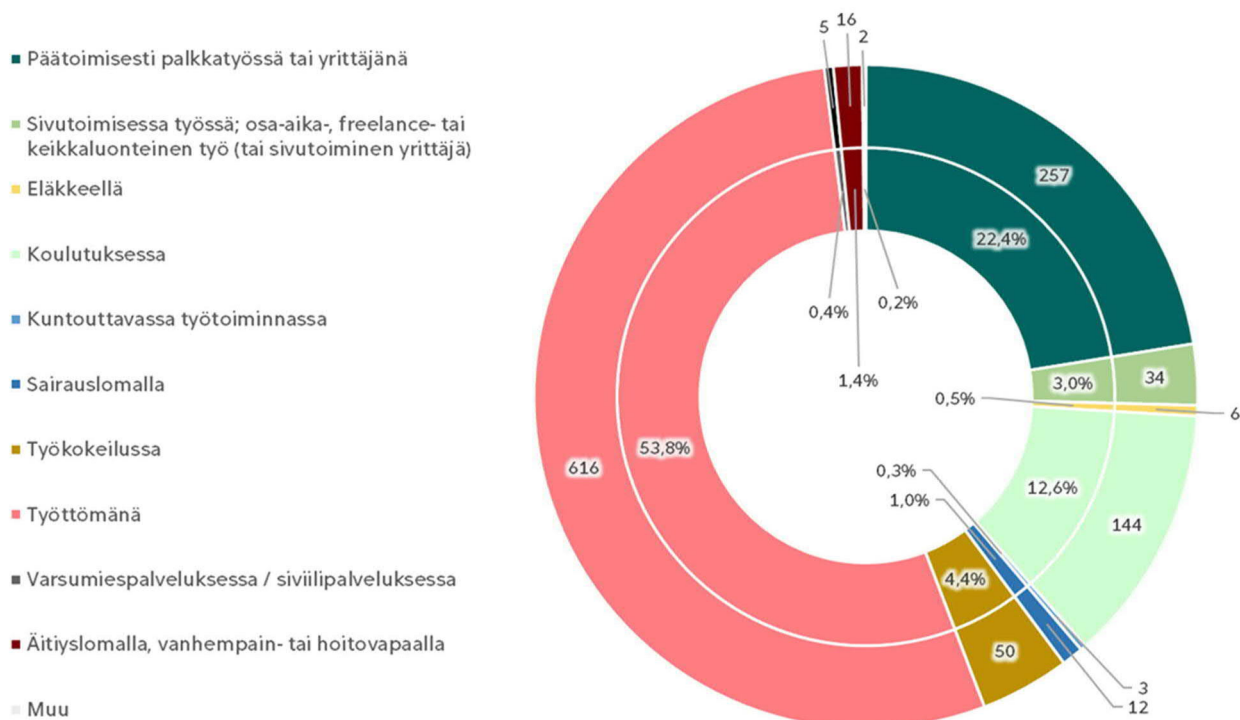
Palveluita päättäneistä tavoitettiin puhelimitse 1145 (näyte perusjoukosta). Puhelinhaastattelujen vastausprosentiksi muotoutui siis 51,5 %. Palkkatuettujen, työkokeilijoiden sekä Helsinki-lisällä työskennelleiden osalta kysyttiin ja selvitettiin 33 erilaista asiaa. Palkkatukityöllistetyistä (ml. vety) Helsingin kaupungilta tavoitettiin 575, ja vastausprosentti oli heidän osaltaan 61,4 %. Velvoitetyöllistettyjen osuus palkkatuetuista oli 31,1 % (173 / 575), kaikista puhelinhaastatteluihin osallistuneista 15,1 % (173 / 1145), ja kaikista päätyneistä asiakkuuksista 7,7 % (173 / 2225). Työkokeilijoista tavoitettiin 413, ja vastausprosentti oli 51,5 %. Helsinki-lisällä työllistyneistä työntekijäasiakkaista tavoitettiin 157, ja vastausprosentti oli tämän ryhmän osalta 32,2 %. Helsinki-lisän pienempää vastausprosenttia selittää se, ettei elinkeino-osastolla ollut käytettävissään muiden palveluiden lailla (esim. palkkatuki, työkokeilu) kattavia yhteystietoja rekrytoituista henkilöistä, koska Helsinki-lisä kohdistuu palveluna esimerkiksi yritykselle.

3.3 Tulokset ja yhteenveto

Tässä luvussa poimittiin näyte päätyneistä palkkatuetuista työsuhteista, työkokeiluista sekä Helsinki-lisällä tuetuista työsuhteista ajalta 1.3.2017 – 28.2.2018. Asiakkaista tavoitettiin hieman yli puolet kuusi kuukautta palvelujaksojen päättymisen jälkeen: yhteensä 1145 henkilöä antoi vastauksensa. Näytteessä keskimäärin joka neljäs henkilö työllistyi ja joka kahdeksas jatkoi koulutukseen (Kaavio 1).

Kaavio 1

Puhelimitse tavoitettujen henkilöiden (N=1145) tilanne kuusi kuukautta sen jälkeen, kun työllistämistoimenpide tai palvelu päättyi



Palkkatukityöllistetyistä työttömiä oli 252 (62,7 % palkkatukityöllistettyjen kohderyhmästä), velvoitetyöllistetyistä 132 (76,3 %), työkokeilijoista 167 (40,4 %) sekä Helsinki-lisällä työskennelleistä 65 (41,4 %).

Palkkatukityöllistetyistä koulutukseen oli päätnyt 35 (8,7 % palkkatukityöllistettyjen kohderyhmästä), velvoitetyöllistetyistä kolme (1,7 %), työkokeilijoista 97 (23,5 %) sekä Helsinki-lisällä työskennelleistä yhdeksän (5,7 %). Suhteellisesti eniten koulutukseen, kuten oppisopimuskoulutukseen, jatkoi siis työkokeilijoita.

Pää- tai sivutoimisesti työelämässä oli haastatteluhetkellä 98 työkokeilijaa, 121 palkkatukityöllistettyä (ml. vety) sekä 72 Helsinki-lisällä työskennellyttä. Palkkatuki- ja velvoitetyöllistetyistä palkkatyöhön (ml. sivutoiminen työ) oli päätnyt noin joka viides asiakas. Työkokeilijoista palkkatyöhön oli päätnyt lähes joka neljäs asiakas. Helsinki-lisän myötävaikutuksella työskennelleistä palkkatyösuhteessa oli soittohetkellä sen sijaan lähes puolet. Näytteen perusteella Helsinki-lisällä olisi siis ollut tehokkain työllistämisaikutus suhteellisesti tarkasteltuna. Työllistämistuen osuus oli suurin Helsinki-lisän tukimuodoista. Tulosta tulkittaessa tulee muistaa, että Helsinki-lisällä tuetaan jo tarkoituksenmukaista osaajan työllistymistä yksityiselle sektorille, ja työsuhteen jatkumisedellytykset ovat kaupungin tarjoamia palkkatuki- ja työkokeilujaksoja huomattavasti suuremmat.

Hyvästä kuntalisän näytetuloksesta huolimatta Helsinki-lisä ei toiminut vuonna 2017 tavoitellussa laajuudessa, ja siihen allokoidusta määrärahasta käytettiinkin vuoden loppuun hieinan yli puolet. Ko. kuntalisään sidottiin vuonna 2017 yhteensä 1 891 388 euroa, mikä oli 55,6 % kokonaisbudjetista (3 400 000 euroa). Kaupungille palautui maksettuja Helsinki-lisä rahoja 44 223 euroa, sillä työsuhteita päättyi ennen aikaisesti. Vaikuttavuuden näkökulmasta myönteistä oli Helsinki-lisä-määrärahojen hienoinen nousu, sillä vuoden 2018 budjetti kuntalisän osalta oli 3 600 000 euroa. Vuoden 2017 aikana Helsinki-lisän markkinointiviestintää yritysten suuntaan yritettiin selkeyttää ja tietoa Helsinki-lisästä pyrittiin lisäämään kaupungin sisällä ja erilaisissa yritystilaisuuksissa, kuten rekrytointitilaisuuksissa. Laajimmatkaan yrityskontaktointit eivät tuottaneet toivottuja näkyviä tuloksia. Markkinointi oli pääasiallisesti hankerahoituksella toimivien yrityskoordinaattoreiden vastuulla, vaikka heidän kauttaan syntyvissä työpaikoissa Helsinki-lisä ei ollut ratkaisevassa roolissa. Suurin osa Helsinki-lisällä työllistyneistä oli muita kuin työllisyyspalveluiden asiakkaita. Vaikuttavuuden johtamisen näkökulmasta Helsinki-lisän käyttöä tulisi kehittää uusilla kokeilulla eri asiakasryhmien suuntaan.

Vuonna 2017 asetettiin palkkatukityön tavoitteet määrärahojen perusteella. Palkkatukien varattiin 16 000 000 euroa, ja vuoden aikana siihen siirrettiin vielä 2 200 000 euroa lisää. Jälkimmäiset siirrettävät rahat olivat muista palveluista säästyneitä määrärahoja. Kulutusta ei haluttu kasvattaa tietoisesti enemmän kuin mitä virastoista tuli aloituksia palkkatukityöhön. Määrärahoja varattiin alun perin 6 800 kuukaudeksi, koska yhden kuukauden laskettiin maksavan kaupungille noin 2350 euroa työllistettävää henkilöä kohden. Mainitun määrärahojen siirron jälkeen kokonaismäärä kasvoi noin 7 750 kuukauteen. Määrärahojen mukaisilla tavoitteilla kahdeksan kuukauden jaksoja pyrittiin tarjoamaan aluksi siis 850:lle ja myöhemmin 970 henkilölle vuonna 2017. Vuonna 2017 palkkatuen menoista ja oppisopimusten kuluista, jotka tulevat erilisistä määrärahasta, kertyi tuloja valtion maksamana palkkatukena noin 11 000 000 euroa.

Vuonna 2018 palkkatukityöllistämiseen varattiin 17 350 000 euroa, mikä oli 51 % työvoima ja maahanmuutto -yksikön budjetista lukuun ottamatta työmarkkinatuen kuntaosuutta. Palkkatuelle ja Helsinki-lisälle asetettiin yhteistavoite vuonna 2018, ja se saavutetaan vuoden 2018 loppuun mennessä (ks. luku 6). Helsingin kaupungin palkkatukitoimenpiteillä ei ole kuitenkaan saatu työmarkkinatuen kuntaosuuden maksukehitystä laskuun. Työmarkkinatuen kuntaosuutta ja siihen vaikuttamista käsitellään seuraavaksi.

4 Työmarkkinatuen kuntaosuus ja siihen vaikuttaminen

Helsinki maksoi kunnan osarahoittamaa työmarkkinatukea vuonna 2017 yhteensä 63 201 349 euroa. Summa ei ollut kääntynyt laskuun, esimerkiksi edellisvuoden 2016 osalta

summa oli 60 605 236 euroa. Tässä luvussa esitellään erilaisia keinoja, joilla Helsingin kaupunki on yrittänyt kääntää kustannukset laskuun. Keinoina on käytetty mm. tieto- ja tutkimusjohtamisen mahdollisuuksia, palveluiden tehostamista sekä edunvalvontaa.

- 1. Palvelut.** Helsingin kaupunki tarjoaa vuosittain työllisyydenhoidon toimenpiteinä tuhansia palkkatuki-, oppisopimuskoulutus- ja työkokeilumahdollisuuksia, tukee kaupunkistrategian painopisteiden mukaisia työllisyshankkeita ja nuorten kesätyömahdollisuuksia sekä osallistuu uudenaikaisiin työllistymistä edistäviin ostopalvelukokeiluihin. Lisäksi kaupunki kannustaa ja tukee asiakkaidensa työllistymistä yksityiselle sektorille etsimällä yrityskoordinaattoritoiminnalla uusia työllistymismahdollisuuksia sekä myöntämällä rahallisenä tukenä Helsinki-lisää. Vaikeassa työmarkkina-asemassa olevat työttömät huomioidaan mahdollisuuksien mukaan kaupungin hankintojen tarjouskilpailujen työllistämisehdoissa. Lakisääteisiä palveluita ovat työllistymistä edistävä monialainen yhteistoiminta sekä sosiaali- ja terveystoimialan järjestämä kuntouttava työtoiminta. Kaupungilla on myös monia eri kohderyhmille suunnattuja vakiintuneita työttömyyden vähentämiseen tähtäviä rakenteita: mm. nuorille, maahanmuuttajille ja vajaatyökykyisille.
- 2. Työkykyselvityksen palvelujen ja asiakasprosessin kehittäminen perustuen sopimukseen kaupunginkanslian ja sosiaali- ja terveystoimialan yhteistyöstä 2018 – 2019.** Syksyn 2018 aikana kaupunginkanslian elinkeino-osaston työllisyyspalveluissa ryhdyttiin selvittämään mahdollisuutta kanslian ja sosiaali- ja terveystoimialan yhteiseen hankkeeseen, jonka tavoitteena oli työkykyselvityksen palvelujen ja asiakasprosessin kehittäminen. Työkyky käyttöön –työpajaan 25.9.2018 kutsuttiin 30 sosiaalityön osaajaa. Hanke etenee siten, että kuntaosuuslistalla oleville tietyn alueen asukkaille tehdään alueen sosiaalityön ja työkykyselvityksen alkukartoitus. Tavoitteena on ohjata henkilöt tarkoituksenmukaisesti sosiaali- ja terveystoimialan palveluiden piiriin, ja samalla he poistuisivat kuntaosuuslistalta.
- 3. Yhteistyö ME-säätiön ja kanssa.** Kaupunginkanslian elinkeino-osasto ja ME-säätiö käynnistivät vuonna 2018 yhteistyön tiedon tuotannossa ja vaihtamisessa. Helsingin osalta tarkasteltiin vuosina 1987 ja 1997 syntyneitä nuoria, jotka olivat päätyneet vuonna 2016 työmarkkinatuen kuntaosuuslistalle. ME-säätiö rakensi syrjäytymisen dynamiikkaan ja ylisukupolvisuuteen pureutuvan uuden datatyökalun, jota voitiin hyödyntää Helsinkiä koskevissa analyyseissä.
- 4. Nuorten syrjäytymisen ehkäisemisen kärkihanke.** Nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen on yksi Helsingin kaupunkistrategian kärkihankkeista, jonka tavoitteena on saada aikaan systeemistä muutosta ja estää syrjäytymistä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Aloitustapahtuma järjestettiin 24.10.2018, ja ME-säätiö julkisti tuloksensa.
- 5. Edunvalvontatyö koskien valtakunnallista kasvupalvelu-uudistusta.** PKS-kaupunkien mielestä työmarkkinatuen kuntarahoitusosuus pitäisi poistaa kunnilta, jos niille ei jää merkittävää roolia työllisyyden hoidossa. Sote- ja kasvupalveluiden järjestämisvastuun ja työmarkkinatuen rahoitusvastuiden tulisi olla samalla taholla.
- 6. Seurannan kehittäminen.** Kaupunkitutkimus ja tilastot -yksikkö kokosi listalaisista saatavat tiedot SAS-aineistoksi, jota voitiin päivittää kuukausittain, ja josta saatiin säännöllistä seurantatietoa. Yksikön tavoitteena oli rakentaa jatkuvaa seurantaa palveleva raportointi puolivuosittein.
- 7. Karttatarkastelut ja geoinformatiikan mahdollisuudet.** Kaupunginkanslian elinkeino-osasto otti käyttöön MapInfo Professional -ohjelmiston tuottaakseen karttoja päätöksen-

teon tueksi. Tavoitteena oli selvittää, miten kuntaosuusmaksut jakautuivat postinumeroalueittain Helsingissä ja miltä postinumeroalueilta listalaiset tulivat. Alueellinen ymmärrys ilmiöstä auttaa tulevaisuudessa esimerkiksi järjestettävien infotilaisuuksien sijainnin ja paikan valinnassa.

8. Kuuden suurimman kaupungin työllistämispalvelut vuonna 2017 -raportin laatiminen. Erityisenä fokuksena oli vaikeasti työllistettävät.

9. Ennustemalli. Seuranta- ja vaikuttavuustutkimuksessa tehtiin lineaariseen regressiomalliin pohjautuvia ennustuksia. Keskeistä oli regressioanalyysin selvittää, oliko eri muuttujien välinen yhteys tilastollisesti merkitsevä.

Ennustemallin pätevyyttä arvioitiin sen mukaan, kuinka lähelle kuvion pisteet (ts. havaintokuukaudet / N) sijoittuvat regressiosuoraa. Jos kuvion pisteet sijoittuivat hyvin lähelle regressiosuoraa, oli mallilla hyvä ennustevoima. Mitä kauempana pisteet suorasta sijaitsivat (joko ylittävät tai alittavat ennusteen), sitä epävarmempia ennusteista tuli. Toisin sanoen, mitä lähempänä vaakatasoa regressiosuora oli, sitä vähemmän muuttujilla oli yhteyttä toisiinsa. Jyrkät suorat kertoivat selvästi ilmiöiden suunnista eli trendeistä. Luotu regressioperustainen ennustemalli soveltui ennen kaikkea hyvin trendien ennustamiseen. Yksittäisen havainnon arvon etäisyyttä regressiosuorasta kutsuttiin residuaaliksi.

R²-luku oli regressiomallin selitysosuus. Se kertoi, kuinka suuren osuuden selitettävän muuttujan vaihtelusta regressionanalyysin selittävät muuttujat pystyvät selittämään. Saadut r²-luvut vaihtelivat nollan ja yhden välillä. Mitä suurempi r²-luku saatiin, sen paremmaksi ennuste osoittautui.

Lineaarisen regressioanalyysissä tarkasteltiin erilaista muuttujia, havaintojen määrää, Pearsonin korrelaatiokertoimia sekä regressiomallien selitysosuuksia. Tarkastelua tullaan laajentamaan multiregressioanalyysiksi.

Mitä enemmän työmarkkinatuen kuntaosuuslistalla on helsinkiläisiä, sitä suuremmat ovat kaupungin kustannukset. Pitkäaikaistyöttömyyden kehityksellä ja työmarkkinatuen kuntaosuuslistalla havaittiin olevan olematon korrelaatio (r² = 0,0017), esimerkiksi pitkäaikaistyöttömyyden kääntyminen laskuun vuonna 2017 ei ole johtanut listalaisten määrän vähentymiseen. Kyse oli siitä, että ihmiset olivat unohtaneet ilmoittaa työssäoloehdon täyttymisestä, tai heidän olisi kuulunut olla työkyvyttömyyseläkkeellä. TE-toimiston määräaikaishaastatteluiden ja sähköisen asiointin synnyttämien työttömyyden katkoksien vuoksi pitkäaikaistyöttömyys ei ole toiminut tarkoituksenmukaisena työttömyyden mittarina vuodesta 2017 alkaen. Listalla on Helsingin aiempien kuntarahoitusosuuslistaan liittyvien tutkimuksien mukaan arviolta 25 – 40 prosenttia työkyvyttömiä henkilöitä.

Keskeistä oli tarkastella listalaisten määrän sekä työkyvyttömyyseläkkeen saajia eri kuukausina: korrelaatio (r² = 0,41) osoittautui melko hyväksi, koska ihmisiä poistui listalta työkyvyttömyyseläkkeelle. Korrelaatio (r² = 0,74) oli niin ikään varsin hyvä, kun tarkasteltiin pitkäaikaistyöttömien määrää ja työkyvyttömyyseläkkeen saajia: pitkäaikaistyöttömyydestä johtuva työkyvyn menetys johti työkyvyttömyyseläkkeen saajien määrän kasvuun.

5 Työrasti Helsinki – digipalveluarviointi

5.1 Työrasti Helsinki -digipalvelun kuvaus ja tavoite

Työrasti Helsinki -hanke tarjoaa kaupungin työllisyyspalveluita sähköisesti omatoimisille asiakkaille. Työrastin kohderyhmän muodostivat yli 30-vuotiaat, vähintään 300 päivää työmarkkinatukea työttömyyden perusteella saaneet helsinkiläiset. Erityisesti asiakkaiksi tavoitellaan työmarkkinatuen kuntaosuuden piiriin tulleita henkilöitä, jotka eivät ole asiakkaina vielä kunnal-

lisissä työllisyyspalveluissa. Hanke pyrkii katkaisemaan tämän ryhmän työttömyyden pitkittymisen. Harkinnanvaraisesti asiakkaiksi voitiin hyväksyä myös vähintään 200 päivää työttömyyden perusteella työmarkkinatukea saaneita henkilöitä.

Työrastin asiakas saa omat tunnukset verkkosivustoille, joissa hän voi ilmoittautua suoraan erilaisille lyhytkursseille ja koulutuksiin. Asiakas voi hakea rahallista tukea työllistymistä edistävien koulutusten kustannuksiin, saada Helsinki-lisän työnhaun tueksi sekä halutessaan tavata aikuisopinto-ohjaajan. Helsingin kaupungin palkkatukipaikkoja pääsevät hakemaan kaupungin palkkatukikriteerit täyttävät henkilöt.

Työrästi Helsingin tavoitteena on asiakkaiden nopeampi pääsy töihin tai pitkäkestoiseen koulutukseen. Työrästi Helsinki-hanke käynnistyi keväällä 2016 edellisenä vuonna päättyneen valtakunnallisen kuntakoikeilun jatkona. Työrästi jatkuu vuoden 2018 loppuun. Hanke on Helsingin kaupungin järjestämä, mutta se saa työllisyyspoliittista avustusta TE-toimistolta. Kustannukset vuonna 2017 olivat 169 700 euroa, josta TE-toimiston osuus oli 82 400 euroa.

Vuonna 2017 hanketyöntekijät kontaktoivat potentiaalisia asiakkaita kirjeitse, verkkotiedottamisella sekä kohderyhmälle tarkoitetuissa asiakashankintatilaisuuksissa. Lisäksi asiakkaita voitiin valita erityisillä kriteereillä. Arvioitiin, että noin 2 000 helsinkiläistä oli elämäntilanteessa, johon Työrästi-digipalvelun käyttö sopi; henkilöillä ei ollut merkittäviä työllistymisen esteitä eikä lyhyellä aikavälillä tiedossa työllistymistä, koulutuksen aloitusta, muuttoa tai siirtymää työvoiman ulkopuolelle. Lopulta 507 henkilöä rekisteröityi Työrästi-digipalvelun käyttäjäksi, ja aloitti hankkeessa. Tavoite 450 uudesta asiakkaasta ylittyi 12,6 prosentilla. Tavoitteena oli lisäksi, että puolet aloittaneista asiakkaista pääsisi töihin tai koulutukseen.

5.2 Aineisto ja menetelmä

Työrästi-palvelu päättyi tarkastelujakson 1.6.2017 - 28.2.2018 aikana 209 asiakkaalla. Digitaalisen palvelun päättäneistä miehiä oli 106 (50,7 %) ja naisia 103 (49,3 %).

Korkeakoulun suorittaneita oli 64, (30,6 %) ammattikoulun käyneitä 69 (33,0 %) sekä lukion ja ylioppistutkinnon suorittaneita 23 (11,0 %). Muiden (N=53 / 25,4 %) koulutuksena oli suomalainen peruskoulu, vanha opistotasoinen tutkinto tai ulkomaalainen tutkinto; osalla koulutus oli myös jäänyt kesken.

Päättäneitä asiakkuuksia oli selvästi vähemmän kuin alkaneita asiakkuuksia. Työrästi-palvelussa aloitti 703 asiakasta tarkastelu- ja seurantaajalla. Suurin osa aloittaneista jatkoi palvelun käyttöä tarkastelujakson ylitse. Verkkopalvelun tunnukset olivat voimassa aina 3–4 kuukautta kerrallaan, ja voimassaoloaikojen välissä tiedusteltiin asiakkaiden tilannetta ja halua jatkaa sivuston käyttöä.

Seuranta- ja vaikuttavuustutkimukseen Työrästi-palvelun päättäneistä tavoitettiin puhelimitse (kuusi kuukautta palvelujen päättymisen jälkeen) 131 henkilöä. Heille soitettiin joulukuun 2017 ja elokuun 2018 välillä. Työrästä käyttäneiden osalta kysyttiin ja selvitettiin 34 erilaista asiaa. Vastausprosentiksi muotoutui 62,8 %, mitä voidaan pitää tutkimuksellisesti varsin hyvänä. Vastaajista (N=131) miehiä oli 69 (52,7 %) sekä naisia 62 (47,3 %). Miehistä tavoitettiin 65,1 % ja naisista 60,2 %. Korkeakoulututkinnon suorittaneista tavoitettiin 45, ja heidän osuus kaikista korkeakoulututkinnon suorittaneista tarkasteltavalla aikavälillä oli 70,3 %. Ammatillisen tutkinnon suorittaneista tavoitettiin 43, ja heidän osuus kaikista ammatillisen tutkinnon suorittaneista tarkasteltavalla aikavälillä oli 62,3 %. Vastaavasti ylioppilastutkinnon suorittaneista tavoitettiin 13 henkilöä (56,5 %). Muista henkilöistä (N=30) tavoitettiin 56,6 %.

5.3 Tulokset ja yhteenveto

Helsingin kaupungin työllisyyspalveluiden ylläpitämä Työrästi-verkkopalvelu on edesauttanut asiakkaiden pääsyä työhön tai koulutukseen, ja hanke arvioitiin näytteen valossa onnistuneeksi. Näytteen mukaan hieman yli 50 % tavoitetuista työrästilaisista oli työssä tai koulutuk-

sessä, kun kuusi kuukautta oli kulunut digipalvelun käytön lopettamisesta; kyse oli kokoaikaiseen palkkatyöhön avoimille työmarkkinoille, palkkatukityöhön, yrittäjiksi, sivutoimiseen työhön sekä tutkintoon johtavaan koulutukseen päätyneistä. Noin kaksi kolmasosaa vastanneista ei ollut työmarkkinatuen kuntaosuuslistalla soittohetkellä (Kaavio 2).

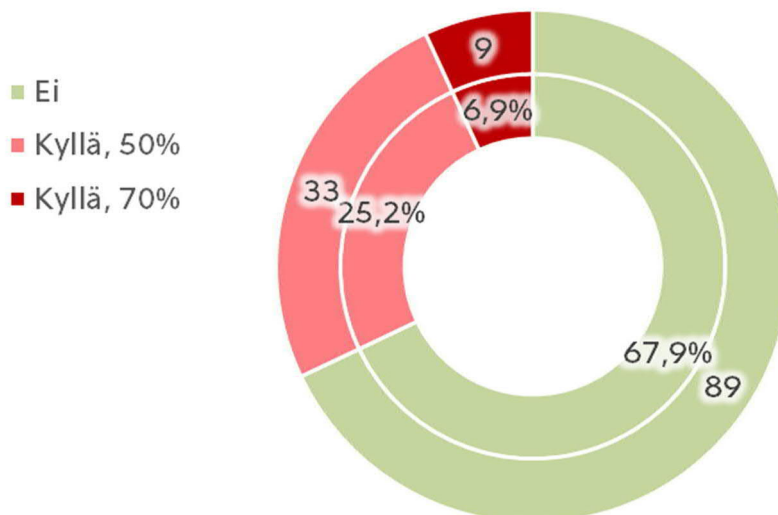
Työllistämisaikutusten ohella tuli huomioida positiiviset vaikutukset asiakkaiden aktiivisuudessa, tyytyväisyydessä ja motivaation lisääntymisessä. Tavoitetuista Työrastia käyttäneistä enemmistö arvioi sähköiset palvelut (ml. Sujo ja asiakassivut) hyödyllisiksi. Digitaalisessa palvelumuotoilussa keskeistä on kehittää asiakaskokemusta, joka syntyy palvelun käytöstä. Työrastin asiakkaille on lähetetty asiakastyytyväisyyskyselyjä. Hankkeella ei ole ainoastaan haluttu nopeuttaa palveluihin pääsyä, vaan kunnioittaa asiakkaiden omaa harkintaa sekä itsenäisyyttä urasuunnittelussa. Asiakkuussegmentointiin on kiinnitetty erityistä huomiota.

Työrasti-hankkeessa on kehitetty digitaalista toimintamallia eteenpäin, etenkin digitaalisen alustan laajentamista muihin palveluihin on selvitetty. Kesällä 2018 avattiin verkkosivuston toinen versio, ja vuonna 2019 käynnistyy uusi digitaaliseen työnhakuun hanke, jossa Työrastin oppeja voidaan tehokkaasti hyödyntää. Uuteen hankkeeseen valitaan uudet asiakkaat.

Kaavio 2

Olivatko Työrastia käyttäneet haastateltavat (N=131) soittohetkellä työmarkkinatuen kuntaosuudella?

(Ei kysytty haastateltavilta, vaan asia selvitettiin työllisyyspalveluiden tausta-aineiston avulla)



Kehittämistyö jatkuu, ja vaikuttavuuden odotetaan parantuvan entisestään. Tulee kuitenkin muistaa, että digitaalisuus on viime kädessä vain väline, ei itsetarkoitus. Jatkossa hyödynnetään tehokkaammin verkkoanalytiikan menetelmiä, joiden avulla sivustojen käytöstä piiryy tarkempi kuva.

6 Katsaus vuoden 2018 tavoitteiden toteumiin

Vuonna 2018 työvoima- ja maahanmuutto -yksikön budjetti oli 34 035 000 euroa, ja vuonna 2017 se oli 34 535 000 euroa. Kaupungin osarahoittaman työmarkkinatuen sekä kuntouttavan työtoiminnan kustannukset sekä tulivat budjettien ulkopuolelta. Kaupunginkanslian ostopalveluihin varattuja määrärahoja on vuoden 2017 alusta siirretty kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle työttömille tarjottavien palvelujen järjestämiseksi. Vuonna 2018 budjetoitiin työllisyshallintoon 2 100 000 euroa, TYP-toimintaan ja -hallintoon 3 000 000 euroa, Helsinki-lisään 3 600 000 euroa, työllisyysavustuksiin 300 000 euroa, työllisyshankkeisiin 1 605 000 euroa, palkkatukityöllistämiseen 17 350 000 euroa, oppisopimuskoulutukseen 4 500 000 euroa, tulosperusteiseen valmennukseen 1 000 000 euroa, alueelliseen yritys yhteistyöhön 80 000 euroa sekä kesätyön kokonaisuuteen 500 000 euroa. Ennusteen mukaan budjetti saavutetaan kokonaisuudessaan; toteuma 30.10.2018 mennessä oli 26 555 144 euroa (78 %). Budjetoituista varoista oli jäljellä 7 481 064 euroa.

Vuodelle 2018 Helsingin kaupunki asetti tavoitteeksi järjestää palkkatuettu työsuhde kaupungille tai Helsinki-lisällä tuettu yksityisen sektorin työsuhde 2000 henkilölle, oppisopimuskoulutus kaupungilla 300 henkilölle ja työkokeilu kaupungilla 1200 henkilölle.

18.10.2018 päivitetty tuloskortti esittää palvelujaksot palvelukohtaisesti: palkkatuki: 1500 (96,4 % täyttynyt palkkatuen ja Helsinki-lisän yhteistavoitteesta); työkokeilu: 950 (79,2 %); Helsinki-lisä: 428 (96,4 % täyttynyt palkkatuen ja Helsinki-lisän yhteistavoitteesta); oppisopimuskoulutus: 189 (63 %). Palkkatuen, työkokeilun, Helsinki-lisän ja oppisopimusten toteuma oli 2878 toimenpidejaksoa (87,6 % täyttynyt). Palkkatuen ja Helsinki-lisän yhteistavoite toteutuu vuoden 2018 loppuun mennessä. Työelämäpalveluiden järjestämisen määrärahoista 25 600 000 eur oli sidottuna 20 581 529 euroa (80,4 %).

Vuoden 2018 osalta tavoiteltiin aikuisten TYP:n osalta, että päätyivistä asiakkuuksista 40 % johtaisi työhön, koulutukseen tai eläkeratkaisuun. Lokakuuhun 2018 mennessä yllä esitetystä tavoitteesta oli toteutunut noin puolet.

Nuorten palveluiden asiakasmäärätavoitteet olivat täyttyneen lokakuuhun 2018 mennessä. 2500 asiakkaan tavoitteesta (asiakasmäärätavoite koskien nuorten urapalvelujen, Ohjaamon sekä Helsingin nuorten TYP-palvelun ohjausta) oli toteutunut 4.10.2018 mennessä 2721, eli tavoite oli ylitetty yhdeksällä prosentilla. Työhön tai koulutukseen oli siirtynyt 42 % päätyneistä asiakkaista, kun tavoitteeksi oli asetettu koko vuodelle 50 %; tavoitteesta oli siis toteutunut 84 %. Vuonna 2017 päätyneistä nuorten TYP-asiakkuuksista (N=1042) 60,5 % päätyi työhön tai koulutukseen. Vastaava tilanne 30.9.2018 mennessä oli 40,8 % (N=301).

Nuorten palveluiden (pois lukien Ohjaamo) asiakastyytyväisyyttä heinäkuussa 2018 mittaessa selvisi, että 107 vastaajaa (79 % kaikista vastaajista, N=136) halusi suositella palvelussa ohjaavaa työntekijää. 24 vastaajaa (18 % vastaajista) antoi ohjaavalle työntekijälle neutraalin arvosanan, kun taas viisi asiakasta (4 %) päätyi arvostelevalle kannalle.

Kyseenomaiseen asiakastyytyväisyyskyselyyn vastanneista 31 (23 %) oli valmis suosittelemaan Runeberginkadun nuorten palveluja ystävälle. Neutraalisti suhtautui puolestaan 87 vastaajaa (64 %), kun taas 18 nuorta (13 %) ei ollut valmis hyvän suosituksen antamiseen.

Kaupungin työllisyyspalveluiden tavoitteena on ohjata asiakkaita kasvatuksen ja koulutuksen toimialan palveluihin. Vuoden 2018 osalta tavoiteltiin, että asiakkaista (1) oppisopimuskoulutuksiin ohjattaisiin 100, (2) lyhyt- ja korttikoulutuksiin 2000, (3) suomi toisena kielenä -koulutuksiin 1500, (4) suomen kielen testauksiin 500 sekä (5) osaamisen tunnistamispalveluihin 200. Ensimmäiseksi mainitusta tavoitteesta oli toteutunut 31.7.2018 mennessä 11 %, toisesta 31 %, kolmannesta 65 %, neljännestä 25 % sekä viidennestä 15 %. Tavoitteiden toteutumisessa on huomioitu tässä yhteydessä ainoastaan kaupungin työllisyshoidon palveluista kasvatuksen ja koulutuksen toimialan koulutuspalveluihin ohjautuneet asiakkaat. Työllisyshoidon palvelut on sitoutunut Kaskon yhteistyösopimuksessa asiakasohjaukseen liittyviin tavoitteisiin.

Tulosperusteisen valmennuksen tavoitteesta (aloitukset 1000 vuonna 2018) oli toteutunut 27.8.2018 mennessä 27,9 % (279).

Siepp-hanke (Sosiaalisia innovaatioita ja työtä julkisilla hankinnoilla) käynnistyi marraskuussa 2017. Helsinki tavoittelee hankkeessa (1) 100 uutta kaupungin hankintojen kautta syntyvää työpaikkaa vaikeasti työllistyville, (2) innovatiivisten hankintamenettelyn kautta syntyviä uusia työllisyydenhoidon tapoja sekä (3) vastuullisen työllistämisen sertifiointia. Hankkeessa on mukana Helsinki, Vantaa ja ruotsalainen kumppaniverkosto. Hanketta koordinoi terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL. Siepp-hankkeeseen on budjetoitu vuosille 2017-2019 yhteensä 128 819 euroa, ja hankevaroista oli käytetty 17.10.2018 mennessä 74 599 euroa; toteuma oli näin ollen 54 220 euroa. Helsingin kaupungin osuus kuluista on enintään 25 %.

Siepp jatkoi Hankinnoista duunia (HANDU) -hankkeessa aloitettua työtä. Handussa toteutettiin vuonna 2017 selvitys hankintojen avulla työllistämisen kuntataloudellisista vaikutuksista. Selvityksen mukaan hankinnoilla työllistäminen on tehokas keino saavuttaa vaikuttavuutta erityisesti yli 300 päivää passiivista työmarkkinatukea saaneiden joukossa.

Kasvatuksen ja koulutuksen työllisyydenhoidon toimintakuvauskooste vuodelta 2018 esitellään liitteessä 1.

7 Kaupungin työllisyyspalvelujen asiakastiedon keräämiseen liittyvät ongelmat ja kehitysmahdollisuudet

Kaupungin työllisyyspalveluilla ei ole käytettävissä yhtä yhtenäistä asiakastietojärjestelmää, johon kirjataan asiakkaat kaikista kaupungin palveluista. Asiakastiedot ovat raportoitavissa palvelukohtaisesti erikseen, jolloin palveluiden yhteenlaskettu asiakasmäärä on todellista palveluita hyödyntänyttä asiakasryhmää huomattavasti suurempi. Asiakkaan saamia palveluita ei voida tällä hetkellä siis ristiintaulukoida.

Lakisääteisessä työllistymistä edistävässä monialaisessa yhteispalvelussa asiakastietoja kerätään valtion hallinnoimasta TYPPI-järjestelmästä ja sitä ylläpitävältä Netum Oy:ltä tilattavasta asiakastietojen raakadatasta. Nuorten urapalveluiden ja Ohjaamo Helsingin tiedot ovat kerättävissä pilvipalveluna toimivan Enter-asiakastietojärjestelmän kautta. Oppisopimuksia koskevat asiakastiedot on tallennettu Kannu-järjestelmään ja tallennetaan myöhemmin kaupungin Sujo-järjestelmään. Palkkatukea ja työkokeilua koskevat tiedot tallennetaan Sujo-järjestelmään. Helsinki-lisää, Työrastia, tulosperusteista valmennusta ja muita hankkeita koskevat asiakastiedot tallennetaan excel-asiakasrekistereihin. Kunnan työmarkkinatuen kuntarahoitusosuuden saajat ovat tarkasteltavissa erillisessä excel-tiedostossa.

Tällä hetkellä asiakasrekisterit ovat haettavissa henkilötunnustasolla ainoastaan työmarkkinatuen kuntarahoitusosuutta, TYP-palveluita, palkkatukea, työkokeilua, oppisopimusta ja työrastia koskien. Helsinki-lisää ja nuorten työllisyyspalveluita (urapalvelut ja Helsingin Ohjaamo) ei voida ristiintaulukoida muiden palveluiden kanssa henkilötunnuksen puutteesta johtuen. Periaatteessa muiden palveluiden ristiintaulukointia esimerkiksi kaupungin rajatonta SAS-järjestelmän lisenssiä hyödyntäen on mahdollista kehittää tulevien vuosien aikana. Palveluiden ristiintaulukointi olisi ensiarvoisen tärkeää palveluketjujen vaikuttavuuden selvittämiseksi.

Uutta asiakastietojärjestelmää ei ole tällä hetkellä tarkoituksenmukaista hankkia viitaten vireillä olevaan maakunta- ja kasvupalvelu-uudistukseen. Uudistuksen myötä kaupungilla olisi mahdollisuus sijoittaa omia työllisyyspalveluitaan Uudenmaan kasvupalvelukuntayhtymään tukemaan maakunnallisia lakisääteisiä palveluita. Helsingin kuntayhtymään liittyvän edunvalvonnan lähtökohta on se, että kuntayhtymään siirrettävälle resurssille ja henkilöstölle tulee antaa pääsy tuleviin valtakunnallisiin kasvupalvelujen asiakastietojärjestelmiin. Mikäli kasvupalvelu-uudistus etenee Eduskunnassa, Uudenmaan kuntayhtymälle perustetaan projektiorganisaatio, joka valmistelelee esityksen kuntayhtymään siirrettävistä kunnan yleisen toimialan nojalla järjestetyistä työllisyys- ja yrityspalveluista. Vasta tämän jälkeen on tarkoituksenmukaista lähteä pohtimaan sitä, minkälainen asiakastietojärjestelmä olisi järkevää hankkia palveluille, joita kunta järjestäisi itsenäisesti tulevan kasvupalvelukuntayhtymän rinnalla.

Lähteet

Heliskoski, Jonna (2018). *Vaikuttavuuden johtaminen. Siilot sileiksi – Mitä vaikuttavuus vaatii johtamiselta?* Esitys Sitran tilaisuudessa 23.8.2018.

Pyykkönen, Jussi (2016). *Vaikuttavuuden hankinta. Käsikirja julkiselle sektorille*. 20s. Sitran selvityksiä 115. Erweko.

Saikku, Peppi, Marketta Rajavaara, Maria Valaste & Ullamaija Seppälä (2018). Alueelliset erot Uudenmaan TYP-verkoston asiakaskunnassa ja toiminnassa. Teoksessa Rajavaara, Marketta, Anne Määttä, Riitta-Liisa Kokko & Laura Tarkiainen (toim.): *AKTIVOINTIA KATU-TASOLLA – Näkökulmia työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun*.

Työllistäminen palkkatuella – Helsingin kaupungin käsikirja esimiehille (2018.)

Liitteet

Liite 1 Kasvatuksen ja koulutuksen työllisyshoidon toiminta: kooste vuodelta 2018

(tilastotiedot kerätty ajalta 1.1.-30.9.2018)

Määrärahat

Työllisyshoidon määräraha vuodelle 2018 on 1 465 000 €. Tähän mennessä kuluiksi on kirjautunut 525 997 €. Summa ei vastaa todellista toteumaa, koska esimerkiksi osa palkoista ja tilakustannukset eivät ole kirjautuneet oikein. Luku tarkistetaan ja korjataan vuoden loppuun mennessä.

Lupa- ja korttikoulutukset, yksilölliset koulutuspaikat ja lyhytkoulutukset

Vuoden 2018 alusta lähtien Stadin aikuisopiston järjestämiin lupa- ja korttikoulutuksiin on ilmoitaututtu sähköisesti osoitteessa <https://wilmastadi.edu.hel.fi/browsecourses>. Asiakasohjauksessa toimiville tiedotettiin siirtymisestä wilma-ilmoittautumiseen sekä annettiin asiassa tarvittava ohjeistus. Uuden järjestelmän käyttöönotosta saatu palaute on ollut positiivista. Sähköinen ilmoittautuminen mahdollistaa aikaisempaa tarkemman tiedon saamisen asiakkaiden ohjautumisesta eri työllisyshoidon palvelukanavista. Järjestelmän käyttöönotto helpottaa asiakasmäärien seurantaan sekä tilastointia. Wilmassa ilmoittautuminen on käytössä myös muissa palveluissa, kuten osaamisen tunnistamisessa sekä opso-orientaatiojaksolla.

Yksilöllisten koulutuspaikkojen osalta noudatetaan aikaisemmin käytössä olevaa menettelyä. Hakemus ja CV toimitetaan sähköpostitse osoitteeseen tyollisyyskoulutukset@hel.fi.

Lupa- ja korttikoulutuksissa ilmoittautumisia on ollut paljon (1154 ilmoittautumista). Hyväksytyjen suoritusten määrä on 59 % ilmoittautumisista. Tätä alhaista lukua selittävät poissaolot ja kurssiperuutukset.

Yksittäistä koulutuspaikkaa koskevia hakemuksia on käsitelty 102 kappaletta. Hakemuksista hyväksyttiin 95. Hylättyjä hakemuksia oli 12.

Koulutuspalvelut ovat tarjonneet myös erilaisia lyhytkoulutuksia. Näitä on tarjottu osana työllisyshoidon eri projekteja (tukkutori, HAM sekä Helsinki Cup). Koulutuspalvelut on tarjonnut mm. asiakaspalvelukoulutuksia sekä uraohjausta projekteihin osallistuville nuorille.

Keväällä toteutettiin myös koulunkäyntiavustajien lyhytkoulutus. Koulutuksen sisältö koostui ensiapukoulutuksesta, ammattikuntaa koskevasta lainsäädännöstä, erityistä tukea tarvitsevan lapsen kohtaamisesta tarvittavasta osaamisesta, tutustumisesta alan ammatilliseen koulutukseen sekä uraohjauksesta.

Yhteistyössä Ohjaamon kanssa toteutettiin syksyllä kaksipäiväinen koulutus ”Jouluksi töihin”, johon sisältyi työnhakuun liittyvä päivä. Toisena päivänä suoritettiin hygieniapassi. Koulutuksen tarkoituksena oli edesauttaa ravintoloihin työllistymistä. Syksyllä pidetään myös kahvilakoulutus, johon kuuluu hygieni-

ja anniskelupassin suorittaminen sekä työnhaussa tarvittavien asiakirjojen laadintaa Ohjaamon hakuavun kanssa.

Koulutuspalveluiden henkilökunta on myös osallistunut työllisyshoidon tapahtumiin kertomalla tarjolla olevista palveluista.

Suomi toisena kielenä-koulutukset ja suomen kielen testaus

Työelämän suomi-koulutuksiin asiakkaat ohjautuvat kielikartoituksesta. Kartoituksen tavoitteena on varmistaa, että asiakas opiskelee tavoitetasoan vastaavassa ryhmässä. Koulutukset järjestetään yhteistyössä Helsingin aikuislukion kanssa. Vuonna 2018 suuri osa asiakkaista ohjautui Työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (TYP). Koulutuspalveluissa mietitään keinoja, joilla tavoittaa paremmin Helsingin kaupungin palkkatukityöllistettyjä tai kaupungin työkokeilijoita, joilla on tarvetta vahvistaa suomen kielen osaamista.

Suomen kielen opetusta tarjotaan lisäksi Helsingin kaupungin työllisyshoidon työpajoilla. Opetus pajoilla on haastavaa, ja siinä vaaditaan vahvaa erityispedagogista osaamista. Asiakasryhmä on osittain vaihtuva ja heterogeeninen.

Keväällä 2018 järjestettiin suomi toisena kielenä (S2) -opetusta Helsingin kaupungin varhaiskasvatuksessa työskenteleville työkokeilijoille, joista osalla tavoitteena oli oppisopimuskoulutus kaupungin palvelukseen. Lisäksi TYP:in asiakkaille järjestettiin kaksi omaa ryhmää. Toinen ryhmistä oli suunniteltu vahvistamaan luku- ja kirjoitustaitoa ja toinen ryhmä oli tarkoitettu edistyneemmille, suomea jo osaaville asiakkaille. Vuoden 2019 aikana hyvin heikkoa luku- ja kirjoitustaitoa vahvistavaa tai lukikoulutusta ei enää järjestetä työllisyshoidon toimesta.

S2-koulutuksiin on osallistunut noin 550 asiakasta. Kielitaitotason kartoitukseen on osallistunut 197 asiakasta.

Osaamisen tunnistaminen

Osaamisen tunnistamista tehdään työllisyshoidon asiakkaille silloin kun he ovat joko työkokeilussa tai palkkatuetussa työsuhteessa Helsingin kaupungilla tai muualla. Osaamisen tunnistamisessa on vuoden 2018 aikana tehty yhteistyötä muun muassa SPR:n sekä Ohjaamon kanssa. Palvelusta on tiedotettu, ja osaamisen tunnistamisesta vastaava työpari on jalkautunut kertomaan palvelusta eri työllisyshoidon palveluihin.

Osaamisen tunnistamiseen osallistuva saa osaamistodistuksen, joka laaditaan osaan.fi portaalin mukaisesti. Osaamisen tunnistaminen antaa mahdollisuuden osatutkinnon saamiseen. Osaamistodistus on laadittu 34 asiakkaalle. Tutkinnonosan (osaamisen tunnistamisen kautta) on suorittanut 15 henkilöä, ja yksi asiakas koko tutkinnon.

300 päivää työttömyyden perusteella työmarkkinatukea saaneiden ohjaus oppisopimukseen

Pitkään jatkunut työttömyys ja siihen liittyvät ongelmat ovat haasteena oppisopimusopiskelun aloittamiselle. Asiakkaat tarvitsevat tukea työpaikkojen etsimisessä, työnhaun asiakirjojen kirjoittamisessa, tietoteknisessä osaamisessa ja työelämätaidoissa.

Oppisopimukseen ohjauksessa käytetään Opso-orientaatiomallia, jossa ohjaavan tahon valitsemat asiakkaat ensin haastatellaan. Haastattelun jälkeen päätetään jatkosta. Päätöksenteossa huomioidaan asiakkaan elämäntilanne, motivaatio ja tavoitteet. Jos oppisopimus ei ole vaihtoehto, etsitään ohjaavan tahon kanssa jokin muu asiakkaan tilanteeseen sopiva ratkaisu.

Yksittäinen opso-orientaatiojakso kestää yhden kuukauden. Jaksolle valitaan 10-15 asiakasta. Orientaation tavoitteena on selkiyttää asiakkaan käsitystä siitä, mitä oppisopimusopiskelu vaatii. Orientaation aikana asiakas osallistuu ryhmätapaamisiin ja saa yksilöllistä ohjausta. Asiakasta tuetaan oppisopimuspaikan löytämisessä. Työkeinoina on käytetty perinteisen työnhaun lisäksi muun muassa työpaikatutustumisia, hakemusten viemistä yrityksiin asiakkaan kanssa sekä yritysyhteistyön rakentamista.

Orientaatiojakson jälkeen asiakkailla on mahdollisuus osallistua ohjauspajaan, joka järjestetään keran viikossa. Ohjauspaja mahdollistaa enemmän aikaa vaativien asiakkaiden tukemista oppisopimusopiskeluun. Ohjauspaja auttaa pienemmällä tuen tarpeella olevia nopeammin oppisopimukseen.

Opso-orientaatiomallin vahvuutena ovat yksilöllisen tuen mahdollisuus sekä mahdollisuus käyttää monipuolisia työtapoja, jotka tukevat asiakkaan erityistä tilannetta. Asiakkaiden taustat ja ammatinvalinnat edellyttävät palvelulta joustavuutta työskentelytavoissa. **Palvelun työtapojen vaikuttavuutta seurataan, jotta opso-Orientaatiomallia voitaisiin kehittää.**

Oppisopimusorientaatiojaksolle on ilmoitettu 86 henkilöä. Oppisopimuksen on aloittanut 12 henkilöä. Positiivisia ohjauksia (asiakkaalle on löytynyt jokin muu ratkaisu, kuten opiskelupaikka) on ollut 11.

Vuonna 2018 käyttöön otetut uudet palvelut

Kuluvan vuoden aikana palvelutarjontaa on laajennettu. Syyskuussa koulutuspalveluista suunnattiin henkilöresursseja hakuapupalvelua varten. Hakuapupalvelu toimii viitenä päivänä viikossa, kolme tuntia kerrallaan. Palvelun tarkoituksena on auttaa alle 30-vuotiaita työhaussa. Asiakastapaamisen aikana keskitytään työnhakuasiakirjoihin ja valmistaudutaan haastatteluun. Palvelu jatkuu myös vuonna 2019.

TYP-palvelussa aloitettiin syyskuussa osaamista työnhakuun -ryhmäuraohjauspalvelu. Kaksi uraohjausryhmää kokoontuu kaksi kertaa viikossa yhteensä kuusi kertaa. Tavoitteena on edistää asiakkaiden työ- ja koulutussuunnitelmia. Uravalmennukseen on resursoitu opettajan työaikaa noin 15 tuntia yhtä viikkoa kohden.

Palveluista tiedottaminen ja yhteistyö

Yhteistyö asiakasrajapinnassa toimivien kanssa on tärkeää palveluiden kehittämisen ja suunnittelun näkökulmasta katsottuna. Kesällä lähetettiin kysely asiakastyötä tekeville ja syyskuussa järjestettiin tapaaminen ohjaavien tahojen kanssa. Kyselyn tulosten sekä tapaamisessa saadun palautteen pohjalta yhteistyötä kehitetään ja syvennetään. Uusi tapaaminen on suunniteltu alkuvuodelle 2019 yhteisen kehittämistyön jatkamiseksi. Tulevassa tapaamisessa tarkastellaan syyskuun tilaisuudessa esitettyjen kehittämistoiveiden tilannetta ja toteutumista käytännössä.

Loppuvuoden 2018 tavoitteet ja suunnitelmat vuodelle 2019

Lupa- ja korttikoulutuksiin on ilmoittanut suhteellisen vähän palkkatukityöllistettyjä ja työkokeilijoita ottaen huomioon vuosittain solmittujen palkkatuettujen työsuhteiden sekä työkokeilusopimusten lukumäärän. Vuoden 2019 tavoitteena on lisätä ilmoittautumisten määrää koskien Helsingin kaupungilla aloittavia henkilöitä (tämä koskee myös yksilöllisiä koulutuspaikkahakemuksia.) Loppuvuoden 2018 sekä alkuvuoden 2019 suunnitelmiin kuuluu poissaolojen vähentämissyrkimykset lupa- ja korttikoulutuksissa.

Kevään 2019 lupa- ja korttikoulutusten suunnittelu on jo hyvässä vauhdissa ja tulevan vuoden ensimmäiset koulutukset avataan ilmoittautumista varten jo joulukuun 2018 alussa. Loppusyksyn aikana koulutuspalveluiden esitteet käytiin läpi ja uudistettiin sisällöltään sekä ulkonäöltään.

Loppuvuoden tavoitteena on kehittää vaikuttavuustiedon keräämistä yksilöllisistä koulutuspaikoista sekä toteuttaa tiedonkeruu käytännössä. Kaikille vuoden 2018 aikana yksilöllisen koulutuspaikan saaneille soitetaan. Tarkoituksena on selvittää koulutukseen osallistumista sekä sitä, missä määrin koulutuksesta on ollut henkilölle hyötyä työllistymisessä tai urasuunnittelussa. Seuranta jatketaan vuonna 2019.

Keväällä 2019 tehdään S2-koulutusryhmiin asiakaskuunteluita syvällisemmän palautteen saamiseksi. Osaamisen tunnistamisen osalta seuranta tehdään osaamistodistuksen vaikuttavuudesta.

S2-opetuksessa keskitytään yhä selkeämmin työelämässä vaadittavaan suomen kielen osaamiseen. Osa järjestettävästä S2-koulutuksesta suunnitellaan sisällöllisesti ja tavoitteellisesti uudelleen.

Ensi vuodelle on suunniteltu yhteistyössä työllisyshoidon kanssa Koulutuskeskiviikkoa, joka on osa Työllisyyden palvelutoria. Tähän suunnataan henkilöstöresursseja.